O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori
O‘.I. Muxamedov
____
2023-yil “__” __________

NAVOIYSHUNOSLIK
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60111400-O‘zbek tili va adabiyoti

Chirchiq – 2023

Fan/modul kodi N406	O‘quv yili 2026-2027	Semestr 7	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Navoiyshunoslik	90	90	180

2.

I. Fanning mazmuni.

Fanni o‘qitishdan maqsad – Alisher Navoiyning boy adabiy va ilmiy merosini filolog talabalarga ta'lim berish orqali ularni yuksak ma'naviyatli va keng ma'rifat sohibi etib tarbiyalashdir. O‘zbek mumtoz adabiyoti va o‘zbek milliy ma'naviyatining shakllanish va rivojlanish qonuniyatlarini anglash yo‘lida ochqich – kalit vazifasini bajaradigan Navoiy ijodini o‘rganish orqali yoshlarda sog‘lom tafakkur tarzini shakllantirish, o‘zbek adabiyoti tarixining eng muhim davri haqida har tomonlama bilim hosil qilish, ma'naviy dunyosi mukammal bo‘lishiga ko‘maklashish “Navoiyshunoslik” fanining asosiy maqsadlaridan hisoblanadi.

Fanni o‘qitishning vazifasi - Navoiyshunoslik fani buyuk mutafakkir shoir Alisher Navoiyning hayoti va ijodi haqidagi eng muhim ma'lumotlar, uning asarlari poetikasi, shoir lirikasi, xususan, “Xazoyin ul-maoniy” kulliyoti tarkibiga kiruvchi janrlarni sharhlab o‘qitish, Navoiy dostonlari va nasriy asarlarini sharhlab o‘qitish bilan bog‘liq masalalarni qamrab olgan.

II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. A.Navioy ijodini o‘rganish.

Navoiyshunoslk tarixidan. XX asr o‘zbek navoiyshunosligi. A.Navoiy ijodining ilmiy mezonlar asosida o‘rganilishi. Navoiy ijodining xorijda tadqiq etilishi. Navoiyshunoslik muammolari.

2-mavzu. Alisher Navoiyning lirik merosi.

Devonlari. Ilk devon.”Oqquyunli muxlislar devoni”. “Devoni Foniyning tarkibiy tuzilishi”, janr xususiyatlari, Devondagi g’azallar talqini.

3-mavzu. “Xazoyin ul-maoniy”-lirik qomus sifatida.

Kulliyotning yaratilish tarixi, tarkibiy tuzilishi. Debochada kulliyotning tuzilishi va devonlarning yaratilishi bilan bo’liq masalalar. Kulliyotdagi devonlar tartibi va ularning o‘zida xos xususiyatlari.

4-mavzu. Xamsanavislik an’anasi va Alisher Navoiy “Xamsa”si

“Hayrat ul-abror” Xamsachilik tarixidan. Nizomiy, Ganjaviy, Xisrav Dehlaviy “Xamsa”lari. Alisher Navoiy beshligi birinchi turkey “Xamsa” sifatida.

5-mavzu. "Hayrat ul-abror" mundarijaviy doston sifatida.
"Hayrat ul-abror" dostonining tarkibiy tuzilish,syujet tartibi,va kompozitsiyasi. Maqolot va hikoyatlar tahlili Falsafiy va tasavvufiy talqinlar.

6-mavzu. "Farhod va Shirin" hamda "Layli va Majnun" dostonlarida muallif badiiy niyatining ifodalanishi.
Dostonlarning muxtasar mundarijasi va timsollar olami. Dostonlardagi ramziy timsollar.Dostonlarning yaratilish tarixi. Asarlardagi bosh qahramonlar hayoti. Dostonlarning badiiy xususiyatlari.

7-mavzu. "Sab'ai sayyor" va "Saddi Iskandariy"dostonlarining tarkibiy tuzilishi va badiiyati.
Dostondagi hikoyatlar tahlili. Doston kompozitsiyasi. Dostonning g'oyaviy badiiy-badiiy xususiyatlari. Tarkibiy tuzilishi. Dostonda adolat timsoli.

8-mavzu. "Lison ut-tayr"-irfoniy doston namunasi sifatida.
Doston tarkibidagi hikoyatlar. Dostonda tasavvuf falsafasi va axloqiga munosabat. Dostondagi vodiylar tavsifi. Dostonning ramziy timsollar olami.

9-mavzu. Alisher Navoiyning ilmiy merosi.
"Mufradot"-muammo janriga bag'ishlangan asar."Majolis un -nafois" turkiy tildagi ilk asar. "Mezon ul-avzon"da aruz nazriyasi."Muhokamatul lug'atayn"da ikki til mubohasasi.

10-mavzu. Alisher Vavoiyning tarixiy asarlari.
"Tarixi mulki ajam" va "Tarixi anbiyo va hukamo"-mumtoz tarixnavislik manbasi sifatida.

11-mavzu. Navoiy yodnomalari-memuar janrining yuksak namunasi sifatida.
"Hamsat ul-mutahayyirin" asarining mundarijasi. Asarda Jomiy timsoli. "holati Sayyid Hasan Ardasher", "Holati Pahlavon Muhammad"asarlari. Tarixiy shaxslar talqini.

12-mavzu. Ma'rifiy-ta'limiy, diniy va tasavvufiy asarlar. "Arba'in" va hadislarni she'rga solish an'anasi.
"Nazm ul- javohir", "Nasoyim ul-muhabbat", "Munshoat", " Munojat" asarlarini tahlil qilish.

13-mavzu. Navoiy poetikasi haqida umumiy ma'lumot.
Navoiy poetikasi o'zbek mumtoz poetikasining tarkibiy qismi sifatida. Navoiy davrida adabiy turlar. Nazm va nasrga munosabat.

14-mavzu. Navoiy she'riyatida janrlar poetikasi.
Nasriy asarlar poetikasi. Navoiyning lirik janrlar taraqqiyotiga qo'shgan hissasi. G'azal va mustazod janrlari

15-mavzu. "Devoni Foniy" poetikasi. G'azallarning yaratilish xususiyatlari.
Musaddas va tarkibband janrlar. Qasidalarda tasavvufiy timsollar. Ta'rix va lug'z janrlarining badiiyati.

16-mavzu. Alisher Navoiy aruzi. Ruboiy vaznlari.
A.Navoiygacha aruz vazni.Devonlarining vazn xususiyatlari. Ruboiy vaznlari. "Mezon ul-avzonda" aruz masalasi.

17-mavzu. Badiiy san'atlar va ularning Navoiy ijodidagi o'rni.
Lafziy, ma'naviy, va mushtarak san'atlar. Badiiy san'atlarning Navoiy lirikasidagi o'rni.

18-mavzu. Navoiy lirikasini sharhlash tamoyillari. Navoiy g'azallarini sharhlash mezonlari.
Sharh,tahlil, talqin, tafsir, ta'vil. Navoiy asarlariga sharh va izoh yozish an'anasi. G'azallarning badiiy xususiyatlari, umumiy mazmun mohiyati.

19-mavzu. Navoiy dostonlari va nasriy asarlarini sharhlab o'qitish.
Axloqiy-didaktik, ishqiy-sarguzasht, qahramonlik, tasavvufiy-falsafiy dostonlarni sharhlashning o'ziga xos xususiyatlari. Xamsa dostonlarini nasriylashtirish an'anasi.

20-mavzu. Axloqiy-ta'limiy asarlarni, yodnomalarni sharhlash.
"Mahbubul-qulub"ni sharhlab o'qitish. "Hamsat ul-mutahayyirin","Holati Said Hasan Ardasher","Holati Pahlavon Muhammad" yodnomalarini sharhlab o'qitish.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Navoiy hayoti va ijodi zamondoshlari xotirasida.
2. Navoiy haqida shoirning o'z asarlaridagi ma'lumotlar
3. Navoiy g'azallarining g;oyaviy badiiy xususiyatlari
4. "Lison ut-tayr"dostoning mundarijasi.
5. Navoiyning adabiyotshunoslikka oid asarlari:"Mufradot","Mezon ul-avzon", "Majolis un-nafois"
6. "Majolis un-nafois" turkiy tazkirachilikning dastlabki namunasi sifatida. "Majolis un-nafois"dagi 1-2,3-4,7-8 majlislar sharhi.
7. "Muhokamat ul-lug'atayn"da tilshunoslik masalalari.
8. Navoiy janrlari poetikasi "Hazoyin ul- maoniy" kulliyotidagi janrlar badiiyati.
9. Navoiy lirikasida qo'llaniladigan bahrlar.Shoir ijodidagi mustamali matbu vaznlar
10. Navoiyning badiiy san'atlardan foydalanish mahorati.
11. "Xamsa"dostonlari badiiyati.
12. Xamsada vazn va mazmun munosabati
13. "Munojat"asari poetikasi

14.Hamd va na'd g'azallari sharhi.
15.Oshiqona g'azallar sharhi.
16.Orifona ga'zallar sharhi.
17.Axloqiy-ta'limiy qit'alar sharhi
18.Muammolarni sharhlash.
19."Hayrat ul-abrordagi" uch hayrat.
20."Farhod va Shirin"dagi Suqrot va Farhod suhbati.
21."Layli va Majnun"dagi Majum "Munojotnoma"si sharhi.
22."Saba'I Sayyor" va "Saddi Iskandariy"da me'rojnomalar sharhi.
23."Arba'in"dagi qit'alar sharhi.
24."Hayrat ul-abror" dostonining boblar bo'yicha tavsifi.
25.Xamsa dostonlarida ritmik variatsiyalar.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, xulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Xondamirning "Makorim ul-axloq" asarida Navoiy shaxsiyati.
2. Navoiy g'azallarining mavzu bo'yicha har bir turiga g'azal yodlash.
3. "Hayrat ul-abror" dostonining boblar bo'yicha tavsifi.
4. "Farhod va Shirin" dostonining boblar bo'yicha tavsifi.
5. "Layli va Majnun" dostonining boblar bo'yicha tavsifi.
6. "Saba'I Sayyor" dostonining boblar bo'yicha tavsifi.
7. "Saddi Iskandariy" dostonining boblar bo'yicha tavsifi.
8. "Lison ut-tayr"dostoning boblar bo'yicha tavsifi.
9. "Munshoat"asaridagi maktublar tasnifi.
10."Muhokamat il- lug'atayn"asarida tilshunoslik masalalari.
11.Majolis un-nafois"dagi 1-2 majlislar.
12."Hamsat ul-mutahayyirin"da Abdurahmon Jomiy siymosi.
13."Tarixi anbiyo va hukamo"da mursal payg'ambarlar tavsifi.
14."Hayrat ul-abror" dan 10 baytning ritmik xususiyatlarini o'tganish.
15."Farhod va Shirin" dan 10 baytning ritmik xususiyatlarini o'tganish.
16. "Layli va Majnun" dan 10 baytning ritmik xususiyatlarini o'tganish.
17. "Saba'I Sayyor" dan 10 baytning ritmik xususiyatlarini o'tganish.
18. "Saddi Iskandariy" dan 10 baytning ritmik xususiyatlarini o'tganish.
19. Navoiyning 10 ruboiysini yod 0lish va sharhlash
20. Tuyuqlardan yod olish va sharhlash.

3.	**VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** - "Navoiyshunoslik" fani bo'yicha bakalavr talaba badiiy adabiyotning umuminsoniy mohiyati, adabiy-nazariy tafakkur tarixidagi o'ziga xosliklar, badiiy asar mavzusi va poetik g'oyasi, poetik tafakkurga xos belgilar, badiiy ijod qonuniyatlari va ijod psixologiyasi, badiiy adabiyotning ijtimoiy hayotdagi o'rni, badiiy asarni qabul qilish masalalari, jahon adabiyotshunosligida kechayotgan jarayonlar haqida **tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)** - Ushbu fan doirasida talaba Navoiyshunoslik tarixi, falsafa, psixologiya va boshqa ijtimoiy fanlar bilan bog'liqligini, adabiyotshunoslik ilmi va adabiy jarayondagi nazariy masalalarni, badiiy asarning shakl va mazmuniga oid nazariy qarashlarni, lirikaning poetik mohiyatini, badiiy asar tili, poetik nutq va uslubiy individullik masalalaridan **foydalana olishi; (ko'nikma).** - Shuningdek, nazariy bilim olgan bakalavr talaba adabiy manbalarga nazariy baho bera olish, badiiy asarni filologik nuqtai nazardan talqin va tahlil etish, badiiy adabiyot va san'atning mazmun va mohiyati bo'yicha adabiy suhbatlar o'tkazish, mavjud adabiy manbalar asosida ilmiy xulosa va nazariy umumlashmalar chiqara olish haqida **malakalarga ega bo'lishi kerak.**
4.	**VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	**IX. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	**X. Asosiy adabiyotlar:** 1. Sh.Sirojiddinov, D.Yusupova, O.Davlatov. Navoiyshunoslik 1-Kitob. T.: "Tamaddun" – 2018 2. R.Vohidov, H.Eshonqulov. O'Zbek Mumtoz Adabiyoti Tarixi. T.: "Adabiyot Jamg'Armasi"-2006 3. R.Orzibekov O'Zbek Adabiyoti Tarixi Samarqand:- 2005 **XI. Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Alisher Navoiy Mukammal Asarlar To'Plami 20 Jildlik – T.: "Fan" 1987-2003 2. Alisher Navoiy: Qomusiy Lug'At 1-2 Jildlar T.: "Sharq"- 2016 3. Alisher Navoiy. Xazoyinul Maoniy. Nashrga Tayyorl. O.Davlatov. To'Rt Jildlik. – T.: Tamaddun, 2011. 1–4-J

	4. Alisher Navoiy. Oqquyunli Muxlislar Devoni. 1471 yilda ko'chirilgan qo'lyozmaning faksimil nashri (Nashrga tayorlovchi A.Erkinov / Ali Shir Navai. Divan of the Aq qoyunli Admirers (1471). Tokyo, 2015. 5. ALISHER NAVOIY: QOMUSIY LUG'AT. 1–2-JILDLAR /Mas'ul muharrir Sh.Sirojiddinov. – T.: Sharq, 2016. **Axborot manbalari** 1. www.cspi.uz 2. http://www.kutubxona.uz 3. http://www.literature.uz 4. http://www.ziyonet.uz
7.	**Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil "_______" ________________dagi qarori bilan tasdiqlangan**
8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** E.S.Achilova CHDPU, "O'zbek adabiyotshunosligi" kafedrasi o'qituvchisi.
9.	**Taqrizchi:** **N.A.Jabborov** - Alisher Navoiy nomidagi Toshkent Davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti professori, filologiya fanlari doktori **G.Tog'ayeva** - CHDPU, "O'zbek adabiyotshunosligi" kafedrasi dotsenti v.b., filologiya fanlari nomzodi